

アイヌタイムズ

第71号

2019年7月1日(月) アイヌ語ペンクラブ

El AinuTimes n-ro 71 eldonita en la 1-a de julio 2019
aŭtoro: JOKOJAMA Hirojuki

Torihina-syou **(Senmoutyuu kar tasum)**

(La ajnua [t.e. aina] lingvo)

Torohina sekor a=ye síno pon kikir an ruwe ne. Néwaanpe a=tumáma or oma p ne ruwe ne. *Nippon* or ta, *Torihina* pon kikir anak, kimunkamuy, cironnup, honyu néno an cikoykip kamihi tum ta okay pe ne ruwe ne.

Néno an cikoykip kamihi hu no a=e hene somo pirkano a=cire no a=e hene a=ki yakun, tasum a=ki hi ka an ruwe ne.

Oubei or ta puta umma néno an *katiku* (a=resu p) ani tasum a=ki hi ka an.

Nippon mosir ta néno an hi isam ruwe ne.

Korka, kimunkamuy haru ani tasum a=ki hi ene an i; 1974 pa ta *Aomori-ken* or ta, 1979 pa ta *Hokkaidou* or ta, 1981 pa ta *Mie-ken* or ta, 2016 pa ta *Ibaraki-ken* or ta an ruwe ne.

1974 pa ta *Aomori-ken* or ta, *Tukinowaguma* haru hu no e kimoyramante utar tasum ruwe ne.

1979 pa ta *Hokkaidou* or ta ipeusi (*Kyoudo-ryouriten*) or ta, a=rupúska kamuy haru e utar tasum ruwe ne.

Ne wa an hi ta, -40°C pakno 4 cup utur ta a=rupúska wa an korka pon kikir naa siknu wa oka hi a=eraman.

Torikinozo (Senmoutyuu-kansensyou)

(Esperanto)

Torikino estas malgrandega parazito de homo. Tiu estas la kaŭzo de la malsano torikinozo. En Japanio Torikino larvo troviĝas en muskolaro de urso, vulpo kaj niktoreŭto.

Oni infektiĝas, kiam oni manĝas la viandon krudan aŭ duonkuiritan kun la torikino.

En Eŭropo hejmaj bestoj kiel porko kaj ĉelvalo kaŭzis la malsanon.

En Japanio ne okazis infektiĝo pro hejma besto. Sed la infektiĝo okazis, en 1974 en la gubernio Aomori, en 1979 la gubernio Hokkaido, en 1981 la gubernio Mie, en 2016 la gubernio Ibaraki.

En 1974 en la gubernio Aomori ĉasistoj manĝis la krudan viandon de japana nigra urso (sciencano; *Selenarctos thibetanus japonicus*), tiel ke ili infektiĝis.

En 1979 en la gubernio Hokkaido ĉe la loka restoracio klientoj manĝis frostigitan viandon krudan de la Hokkajda bruna urso (sciencano; *Ursus arctos yesoensis*), kaj ili infektiĝis. Malgraŭ ke la viando estis frostigita ĉe -40°C dum 4 monatoj, tiam la larvo ankoraŭ vivis.

1981 pa ta *Mie-ken* or ta *Tukinowaguma* haru somo pirkano a=cire wa e utar tasum ruwe ne.

Ne wa an hi ta, -30°C pakno 1 cup utur ta a=rupúska wa an haru ne ruwe ne.

A=rupúska yakun a=rayke *syu* ka an ruwe ne. Korka, méan uske ta neya cikoykip tum ta neya, *Torihina* pon kikir or ta a=rupúska yakka somo ray *syu* ka an ruwe ne.

2016 pa ta *Ibaraki-ken* or ta ipeusi (*syokudou*) or ta kamuy haru somo pirkano a=cire wa e utar tasum ruwe ne.

(Te pakno, *Torihina* kor *Gakumei* anak « *Trichinella app.* » ne a korka, te wano « *Trichinella T9* » ne ruwe ne.)

Kokusai-torihinasyou-iinkai(ICT), *Nihon Syokuhin-anzen-iinkai* ene hawean hi; Aep pirkano a=ma (71 *do* akkari, 1 *pun* akkari) yakun *Torihina* tasum ki ka somo ki.

A=paró wano a=netópake or oma *Torihina* ponpon kikir tutko wano inererko pakno okake ta 2mm pakno sukup kikir ne yaykar wa a=anekankani or un an ruwe ne.

Ne hi ta ne kikir "*Tyou-Torihina*" sekora a=ye p ne ruwe ne. Néwaanpe oka yakun atu=an ka ki, soyokari=an ka ki, a=honíhi arka ka ki ruwe ne.

Matne kikir anak a=anekankani or ta 4 wano 6 *syuukan* utur ta 1000 pakno ponpon kikir sanke wa ne ponpon kikir a=kemórici or oma wa a=netópake a=kamí tum ta paye wa *Naasu Seru* ("*nurse cell*" anak *SyukusyuMen'eki-Hannou* emaka kunine kar ponpon pukuru ne noyne an *kouzou* ne ruwe ne) tum ta an wa '*Kinniku-Torihina* (Kam kikir)' sekora a=ye p ne ruwe ne.

A=netópake tum ta oka *Kinniku-Torihina* ponpon kikir epes síno takne (1.1mm) wa etomotuye síno takne (0.04mm) ruwe ne.

Torihina pon kikir oma kami a=e okake ta 2 *syuukan* síran kor ne kikir ani a=kamí arka ka ki, sinki=an ka ki, mawekor=an ka ki, a=kannasikkapu hup ka ki ruwe ne.

8 *syuu* utur ta néno an hi ka an.

Tasum a=erámpewtek hi ka an korka, síno páse tasum ne hi ka an ruwe ne.

Onidire en 1981 en la gubernio Mie oni ne sufiçe rostitis viandon de urso, 60 gastoj en hotelo manĝis kaj infektiĝis.

Ankaŭ tiuokaze la viando estis konservita ĉe -30°C unumonate.

Frostigadi viandon estas iufoje efika kontraŭ infektiĝo, sed se la larvoj devenis de malvarma regiono aŭ de sovaĝaj animaloj, povas esti parazitita Torikinospecaj larvoj forte kontraŭ frostigado.

Ĉe restoracio en la gubernio Ibaraki en 2016 oni manĝis ne sufiçe rostitan viandon de la Hokkajda bruna urso, kaj infektiĝis.

(Ĝis tiam la scienca nomo de Torikinozo estis « *Trichinella app.* », sed ekde tiam ŝanĝis ĝin en « *Trichinella T9* ».)

ICT(International Commission on Trichinellosis; Internacia Komitato pri Torikinozo) diras, ke por preventi infestiĝon pro la manĝaĵo necesas varmigi viandon sufiçe (ĉe 71°C pli ol 1min).

La larvo, enirinta tra homa buŝo, fariĝas imagino post 2-4 tagoj, kaj parazitas mukozon de la maldika intesto.

Oni nomas tiamajn imaginon "Intesta Torikino (Intestinal Torihina)". Ĝi kaŭzas naŭzon, lakson, ventrodoloron kaj aliaj.

La imaginio naskas Ĉirkaŭ 1000 larvojn dum 4-6 semajnoj. La larvoj eniĝas en sangofluo kaj transiĝi en muskolaron. Kaj ili ĉirkaŭas "nurse cell", malgrandegan strukturon kiel saketo por gardi sin kontraŭ imuna reakcio de gastiganto. Oni nomas tiamajn larvon "Muskola Torikino (Muscle Torihina)".

Larvoj de Muskola Torikino enprenita en homan korpon estas 1.1mm longa, 0.04mm larĝa. Tre malgranda ĝi estas!

Povas okazi muskolan doloron, prostracion, febron, ŝvelo de la supra palpebro kaj aliaj, 2 semajnoj post preno de la infektita manĝaĵo pro tiuj larvoj.

Povas daŭri la simptomoj 8 semajnoj.

Ofte mankas subjektivaj simptomoj. Sed okazas iufoje, ke oni staras en grava malsano.

Ponpon kikir poronno oka yakun ne tasum ka naa wen ruwe ne.

Kinniku-Torihina 100 wano 300 pakno oka yakun ne tasum a=erámuan wa, 1000 wano 3000 pakno oka yakun ne tasum síno páse ruwe ne.

Ne tasum síno páse yakun 4 wano 6 *syuu* okake ta hése=an eaykap hi ka an.

2016 pa ta *Ibaraki-ken* or un *zirei* or ta, kamuy haru hu no e utar waniw opitta tasum ruwe ne.

Ruhu no e utar hotnen ikasma sinen or ta, waniw ikasma sinen tasum ruwe ne.

Amerika or ta ka *Torihina* tasum an ruwe ne.

Amerika CDC (Sippeikanri-yobou-sentaa) ka aep pirkano a=ma (*71 do akkari, 1 pun akkari*) sekoro ikoorsutke ruwe ne.

A=rupúska kamuy haru ne yakka pirkano a=ma wa a=e ro!

Aĉetu nian la ajnuan gazeton "Ainutimes", ni petas.

Abonkotizo: 1500 enoj 4 numere (nur ajnua versio),
2300 enoj 4 numere (ajnuaj kaj japana versio)

Varbu la ajnu-lingvajn kontribuojn de legantoj, ni petas.

La temo, la formo, la paĝoj estas libera, kaj ni povas helpi viajn komponaĵojn.

(Kontakto) Poŝtkodo: 047-0033,

Adreso: HAMADA Takaŝi

1-32-136, Tomioka, Otaru-ŝi, Hokkajdo,

e-poŝto: otarunay@yahoo.co.jp (japane),

TTT-ejo: <https://otarunay.at-ninja.jp/taimuzu.html> (japane)

Se vi kontaktu Esperante, jene.

e-poŝto: hokkaido_esp_ligo@yahoo.co.jp (Hokkajda Esperanto-Ligo)

rim.) La eldonrajto de AinuTimes apartenas al Ajnu-lingva PEN-Klubo.

rim.) 1. Ruĝa litero estas ajnu-lingva.

2. Ruĝa kaj kursiva litero estas la pruntovorto originanta el la japana lingvo.

3. La pruntovorto estas skribita laŭ la maniero "[99-siki roomaji \(japane\)](#)" de japana latina litero.

4. Verda litero estas Esperanta.

La grado de simptomo dependas de nombro de la larvoj en viando manĝita.

Oni diras, ke 100-300 larvoj en la korpo montras simptonon, kaj 1000-3000 larvoj kaŭzas gravan malsanon.

Okaze de grava malsano, povas okazi dispneo 4-6 semajnojn post la infektiĝo.

Parolante pri la okazo do en la gubernio Ibaraki en 2016, malsaniĝis ciuj - 10 homoj, kiuj manĝis viandon malmulte rostitan, kaj malsaniĝis 11 homoj el 21 homoj, kiuj manĝis viandon meze rostitan.

Torikinozo okazas en Usono.

CDC (Centers for Disease Control and Prevention; Centro por regado kaj prevento pri malsano) en Usono ankaŭ rekomendas, ke oni varmigas la centran parton de viando ĉe 71°C pli ol unu minuto.

Se vi manĝos frostigitan ursan viandon, varmigu sufiĉe kaj manĝu!